

תמ"א 32-ד - תאור התכנית

תמ"א 32/ד היא תכנית מתאר ארצית למשק הגפ"מ באזור הצפון. המועצה הארצית לתכנון ולבנייה הורתה על עריכת תמ"א 32/ד' במטרה לאתר ולייעד שטח לאתר אחסון גפ"מ לטווח ארוך באזור חיפה והצפון. הכנת התכנית תלויה על פי הוראת המועצה בבחינה מחדש של התפיסה התכנונית שעמדה בבסיס תמ"א 32 בנושא פריסת אתרי אחסון גפ"מ מספרם וגודלם הרצוי בכלל ובאזור הצפון בפרט.

הגפ"מ, גז פחמימני מעובה – הידוע כ"גז בישול" הוא חומר דלק נפוץ המשמש כמעט בכל משק בית. הגפ"מ הוא תערובת של הגזים פרופאן ובוטאן להם מוסף מרכיב ריח לצורכי בטיחות.

הגפ"מ משמש לבישול, לחימום הסביבה, לחימום מים וכמקור אנרגיה לא מזהם בתעשייה קלה, וכן להנעת כלי רכב. משתמשי הגפ"מ כוללים את המגזר הביתי, מוסדות, עסקים ושירותים תעשייתיים קלות וחקלאות. בנוסף משמשים הגפ"מ ומרכיביו כחומרי זינה לתעשייה הפטרוכימית.

הגפ"מ נוצר בעולם בתור תוצר לוואי של הפקת נפט ושל הפקת גז טבעי וכאחד התוצרים של תהליך זיקוק הנפט. מקורות הגפ"מ במשק הישראלי כוללים ייצור בבתי הזיקוק באשדוד ובחיפה, וייבוא בדרך הים המתבצע כיום בנמל קצא"א באשקלון. היקף הצריכה השנתי של גפ"מ בישראל וברשות הפלסטינית עמד בשנת 2008 על כ-510,000 טון (ללא פקרוכימיה). כ-1/3 מכמות זו באזור חיפה והצפון.

תכנון משק הגפ"מ נעשה במסגרת תמ"א 32 שהוכנה במהלך שנות התשעים ואושרה במועצה הארצית בשנת 2002. תכנית זו ביקשה להקים שני אתרי גפ"מ מרכזיים חדשים – אתר מרכזי לאזור הדרום (האמור להחליף את האתר שנסגר בפי-גלילות) הוצע באזור השפד"ן. אתר מרכזי לאזור הצפון (האמור להחליף את האתר הקיים בקרית אתא) הוצע באזור מפעל דשנים. למרות אישור התכנית – אתרי הגפ"מ המתוכננים לא הגיעו לידי מימוש. לאחר סגירת האתר בפי גלילות ואתר נוסף באזור גילמה בצפון, ולאור גידול נמשך בהיקף הצריכה, נוצר חוסר בנפח אחסון גפ"מ בישראל לעומת סטנדרטים מקובלים למלאי תפקודי ואסטרטגי.

מתוך הכרח למצוא מענה תכנוני שייאפשר פתרון דחוף לסיכונים הבטיחותיים באתר בקרית אתא, הממוקם סמוך לצירי תנועה ומרכזי עסקים אישרה המועצה הארצית בשנת 2005 את תכנית תמ"א 32/ג – "אתר גפ"מ לזמן מוגבל לקרית אתא" – מכוחה ניתן יהיה להטמין את מיכלי אחסון הגפ"מ באתר. פתרון זה מיועד לשמש כפתרון זמני בלבד.

במקביל לאישור תכנית זו, הורתה המועצה הארצית לתכנון ולבנייה על עריכת תמ"א 32/ד' במטרה לאתר ולייעד שטח לאתר אחסון גפ"מ לטווח ארוך באזור חיפה והצפון – לאחר בבחינה מחדש של התפיסה התכנונית שעמדה בבסיס תמ"א 32 בנושא פריסת אתרי אחסון גפ"מ מספרם וגודלם הרצוי בכלל ובאזור הצפון בפרט.

וועדת העורכים של התכנית כוללת את מינהל התכנון במשרד הפנים, מתכנני מחוזות חיפה והצפון במשרד הפנים (קול אחד) משרד התשתיות הלאומיות והמשרד להגנת הסביבה. וועדת ההיגוי של התכנית היא הוולנט"ע. עריכת התכנית מלווה בסדרת מפגשים מקצועיים עם גורמים מעורבים בנושא לצורך הרחבת בסיס הידע לגיבוש תפיסת התכנון ומפגשים פומביים פתוחים לציבור הרחב לשם הבטחת רמה מיטבית של שקיפות ציבורית בתהליך התכנון.

הכנת התכנית תתחלק לשלושה שלבים :

- בשלב הראשון תיבחר אסטרטגייה תכנונית למערך הגפ"מ באזור הצפון.
- בשלב השני יאותר ויבחר אתר/אתרים להקמת אתר גפ"מ.
- בשלב השלישי יערך תכנון תמ"א מפורטת באתר הנבחר.

השלב הראשון בהכנת התכנית הושלם בסוף שנת 2009. ותוצריו הוצגו לציבור בכנס ציבורי שהתקיים בחיפה בחודש ספטמבר 2009. בשלב הזה נוסחו מטרות התכנית שהן :

יצירת תנאים תכנוניים להבטחת אספקה סדירה ואמינה של גפ"מ על פי הביקושים החזויים באזור חיפה והצפון בהתאם למדיניות תכנון ופיתוח משק האנרגיה.

איתור וייעוד שטחים למערך אחסון ושינוע גפ"מ באזור הצפון לטווח הארוך. הכנת תכנית מתאר ארצית ברמה מפורטת לאתר גפ"מ נבחר ולמערכות הנלוות אליו.

הבטחת תנאים תכנוניים המאפשרים פעילות של ספקים קיימים וחדשים בתחום ייבוא, אחסון והפצת גפ"מ, לשם יצירת שוק תחרותי ויעיל.

הבטחת רמה מיטבית של בטיחות ובטחון במערך הגפ"מ (שינוע, אחסון, הפצה).

השתלבות במדיניות התכנון הארצית והמחוזית תוך צמצום מוקדי סיכון והשפעות סביבתיות המגבילים פיתוח באזור הצפון בכלל ובמפרץ חיפה בפרט.

במסגרת בחירת האסטרטגייה התכנונית נתקבלו החלטות תכנוניות שעיקרן :

אחסון גפ"מ באתרים יהיה תמיד במיכלים מוטמנים בקרקע. ע"פ נתוני השטח תיבחן הטמנה בתת הקרקע או הטמנה עילית.

שינוע גפ"מ לאתרים יהיה בצנרת תת-קרקעית.

אתרי הגפ"מ המתוכננים יכללו אחסון גפ"מ, ניפוק למיכליות כביש ומילוי מיכלים מיטלטלים.

הוחלט כי יוקמו 2-3 אתרי גפ"מ, מתוכם לפחות אחד מהם מחוץ לאזור "הליבה" (מפרץ חיפה). בדרך זו תובטח מערכת אספקה יעילה ובטוחה של גפ"מ, ומערך אחסון תפקודי ואסטרטגי אמין – וזאת תוך פגיעה סביבתית מצומצמת ככל הניתן ועלויות הקמה והפעלה סבירות.

במסגרת שלב העבודה השני אשר נערך במהלך שנת 2010. נבחנו על ידי צוות התכנון וועדת העורכים המלווה את הכנת התכנית איתורים פוטנציאליים להקמת אתרי הגפ"מ. תהליך בחינת האתרים כלל הגדרה של מרחב חיפוש, הצפה של אתרים פוטנציאליים במסגרת מרחב החיפוש, הגדרה של תנאי סף שעל האתרים לעמוד בהם וקביעה של קריטריונים לדירוג האתרים העומדים בתנאי הסף – לבחירת אתרים מומלצים.

בסיכומו של שלב זה ממליצה וועדת לבסס את מערך הגפ"מ על שלושה אתרים אשר כל אחד מהם ממוקם באזור אחר ומשרת גזרה משמעותית של צרכנים. האתרים כולם יקושרו למקור הגפ"מ בצנרת תת קרקעית.

האיתורים המומלצים הינם: **אתר סמוך למאגר קולחין "דמון"** סמוך לצומת כביש 70 וכביש 85, אתר זה ישרת את הגזרה הצפונית של מרחב השרות. **אתר סמוך ל"מכון פסדים העמק"** אשר ישרת את החלקים המזרחיים והדרומיים של מרחב השרות. **אתר במתחם "קרקעות הצפון"** הסמוך לבית הזיקוק בחיפה, אתר זה ישרת את הצרכנים באזור "הליבה" אזור חיפה, הקריות אזורי התעשייה והיישובים הסמוכים.

תהליך האיתור והבחירה של האתרים יוצג לציבור בצורה מפורטת בכנס ציבורי אשר יערך בחודש ינואר 2010. הציבור מוזמן להשתתף בכנס זה ולהביע את דעתו באשר לתהליך האיתור ומסקנותיו.

לאיר הכנס הציבורי יובא הנושא לדיון במועצה הארצית לתכנון ולבנייה.

השלב הבא של העבודה יכלול שינוי של תכנית המתאר הארצית תמ"א 32 בהתאם למתווה שייקבע, יחד עם הכנת תכנית מתאר ארצית ברמה מפורטת עבור חלק מהאתרים והתוואים המוזכרים, כפי שיוחלט במועצה הארצית.